Guia sobre activitats d'ús intensiu de diners en efectiu

UIFAND
UNITAT D'INTEL·LIGÈNCIA FINANCERA

Actualització febrer 2023

UIFAND
UNITAT D'INTEL·LIGÈNCIA FINANCERA D'ANDORRA

Índex

1. INTRODUCCIÓ 3

1.1. Objectius 4

1.2. Públic objectiu 4

1.3. Referències legals internes i altres publicacions aplicables 5

1.2.1. Subjectes obligats afectats de manera directa 5

1.2.2. Subjectes obligats afectats de manera indirecta 7

1.2.3. Subjectes obligats no considerats en la guia 8

2. RISCOS DETECTATS 10

2.1. Els diners en efectiu, el mitjà de pagament més utilitzat, a nivell genèric i en associació al BC/FT 10

2.2. Activitats aparentment lícites 13

2.3. Andorra, país de serveis: comerç i hoteleria 14

***3.* INDICADORS DE RISC *('RED FLAGS')* 14**

3.1. Entitats operatives del sistema financer 14

3.2. Companyies d'assegurances i corredors d'assegurances que operin en el ram de vida 15

3.3. Comptables externs, assessors fiscals i auditors 16

3.4. Notaris, advocats i membres d'altres professions jurídiques; 16

Economistes, gestors i altres proveïdors de serveis a societats, altres entitats jurídiques, instruments jurídics de fideïcomís i altres estructures fiduciàries 16

4. MESURES MITIGADORES 17

5. PRINCIPALS OBLIGACIONS EN RELACIÓ AMB ELS COMERÇOS D'ÚS INTENSIU DE DINERS EN EFECTIU 18

5.1. Coneixement del client i aplicació de les mesures de diligència deguda 18

5.2. Comunicat Tècnic CT-02/2023 en relació amb operacions de diners en efectiu 19

5.3. Estudi de Risc Individual 20

6. CASOS REALS 21

6.1. Cas 1 – Operació Doner Halal *(Espanya):* 21

6.2. Cas 2 – Operació 'Cambalache' *(Espanya, Argentina i Itàlia)*: 23

7. INFORMACIÓ SOBRE LES ACTUALITZACIONS DE LA GUIA 24

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTS D'INTERÈS 25

1. INTRODUCCIÓ

L'ús de diners en efectiu s'ha destacat en nombrosos estudis com un factor de risc rellevant en termes de blanqueig de capitals i finançament del terrorisme[1], així com també en diversos estudis de risc nacionals (NRA, per les seves sigles en anglès) inclòs el realitzat per part del Principat d'Andorra, aprovat i adoptat el mes de desembre de 2016, i publicat el mes de juliol de 2017.

Segons s'ha demostrat reiteradament, els diners en efectiu faciliten la comissió de crims, així com la posterior integració dels actius d'origen il·lícit en el sistema econòmic. Es tracta d'un mitjà de pagament anònim i pel qual és difícil obtenir-ne la traçabilitat: el seu ús no implica l'obtenció automàtica d'informació relativa al seu origen i al beneficiari del seu intercanvi. Així mateix, els diners en efectiu poden ser fàcilment transportats i no acostumen a associar-se únicament amb una activitat delictiva concreta o amb una metodologia de blanqueig o finançament del terrorisme específica.

És per aquest motiu que es considera que aquells sectors i/o territoris en els que l'ús de diners en efectiu és més elevat, estan exposats a un major risc de blanqueig de capitals i de finançament del terrorisme. Alguns dels factors que porten a fer un major ús d'aquest mitjà de pagament en activitats associades a l'economia legal es poden explicar per, entre d'altres:

- els usos i costums socials;
- la manca de limitacions en el seu ús;
- la manca d'alternatives de pagament;
- l'envelliment de la població; i
- l'existència i prominència de sectors i comerços d'ús intensiu de diners en efectiu.

Concretament, els comerços d'ús intensiu d'efectiu són establiments que cobreixen varis sectors de la indústria i que solen rebre una quantitat significativa dels seus ingressos o ostenten la majoria dels seus actius en forma de diners en efectiu. La majoria d'aquests comerços desenvolupen una activitat lícita, tot i que certes característiques d'aquests, que s'explicaran posteriorment en aquesta guia, deriven en un major risc de blanqueig de diners i finançament del terrorisme.

Alguns exemples comuns d'aquest tipus de comerços són, entre d'altres, els següents:

- supermercats i altres superfícies comercials;
- bugaderies;
- restaurants, cafeteries i altres establiments del sector de la restauració;
- distribuïdors d'alcohols, licors i tabacs;
- operadors de màquines de *vending;*
- garatges de cotxes o pàrquings; i
- locals d'oci nocturn.

[1] Estudis publicats per part del Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI) – 2010, 2013; el Fons Monetari Internacional (FMI) – 2011; i el Banc Mundial (WB – de les seves sigles en anglès) – 2011.

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

1.1. Objectius

L'objectiu que es busca amb la publicació d'aquesta guia no és el d'afegir noves obligacions als subjectes obligats en relació amb la prevenció i lluita contra el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme (BC/FT), sinó el de proporcionar directrius en relació amb la identificació i correcta gestió i mitigació dels riscos que es puguin derivar de l'ús d'aquest mitjà de pagament en el sector del comerç i, en especial, en relació amb aquells comerços considerats com d'ús intensiu de diners en efectiu *('cash-intensive businesses').*

En concret, aquesta guia pretén:

a. conscienciar als subjectes obligats de l'existència i els riscos associats als diners en efectiu i als comerços d'ús intensiu de diners en efectiu, en relació amb el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme;

b. proporcionar coneixement i indicacions als subjectes obligats per a que aquests no siguin utilitzats per dur a terme activitats il·lícites;

c. detallar bones pràctiques internacionals per a una correcta gestió dels riscos que comporta aquest tipus de mitjà de pagament i aquest tipus de comerços, enfocades a cadascun dels subjectes obligats afectats de manera directa;

d. descriure casos reals d'aplicació a aquesta temàtica per tal de proporcionar als subjectes obligats exemples reals i pràctics en relació amb la materialització d'aquests riscos.

1.2. Públic objectiu

La *Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme* (d'ara en endavant, *Llei 14/2017)*, contempla en el seu article 2 una àmplia varietat de subjectes obligats, tant en número com en tipus d'activitat. Així, tot i que en major o menor grau, tots els subjectes obligats es troben exposats al risc associat a comerços d'ús intensiu de diners en efectiu, es considera que l'exposició a aquest és major per a un cert tipus de subjectes obligats, donades algunes particularitats quantitatives i qualitatives que posseeixen.

En conseqüència, aquesta guia va dirigida, principalment, als subjectes obligats afectats directament per l'activitat generada per part d'aquest tipus de comerços, identificats a continuació, sense deixar de ser útil per a la resta de subjectes obligats, que hi podrien estar afectats de manera indirecta.

1.3. Referències legals internes i altres publicacions aplicables

Per a una major comprensió es recomana que la lectura d'aquesta guia es dugui a terme conjuntament amb la legislació aplicable en aquesta matèria i les publicacions següents:

- *Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme*[1]*;*
- *Reglament d'aplicació de la Llei 14/2017, de 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme, aprovat per decret 76/2022, del 2 de març del 2022 ;*
- Comunicat Tècnic CT-02/2023 en relació amb operacions de diners en efectiu, emès el 13 de febrer de 2023 ; i
- Guia de l'Estudi de Risc Individual (ERI), publicada el 18 de juliol de 2018 i modificada al gener del 2023.

1.2.1. Subjectes obligats afectats de manera directa

a. Entitats operatives del sistema financer, en especial les entitats bancàries;

Les entitats operatives del sistema financer andorrà, i en especial les entitats bancàries, queden exposades a aquest risc donat que proporcionen serveis financers (operacions d'actiu i de passiu) a comerços d'ús intensiu en efectiu, necessaris per a dur a terme la seva activitat comercial, i a altres parts interessades que aquests puguin tenir. Es tracta d'una bona pràctica internacional la de categoritzar o considerar a aquests tipus de comerços com de major risc en matèria de blanqueig de capitals i finançament del terrorisme (BC/FT)[2] [3] però, en molts casos, donada l'aparença legítima i la varietat de sectors associats a aquest tipus de comerços, podria no ser el cas, provocant una possible manca de control.

Addicionalment, les entitats operatives del sistema financer, i en especial les entitats bancàries, disposen de dades suficients i necessàries per detectar anomalies en el comportament comercial d'aquest tipus de comerços, pel que representen una peça clau en el procés de detecció de comportaments susceptibles de comportar blanqueig de diners o valors i finançament del terrorisme.

[1] Les modificacions d'aquesta Llei es poden consultar a la pàgina web de la UIFAND a l'apartat de Normativa>Legislació nacional>Legislació específica en matèria de BC/FT.
[2] Guidance for a Risk Based Approach, The Banking Sector – FATF (2014)
[3] FATF Guidance, National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment – FATF (2013)

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

b. Companyies d'assegurances i corredors d'assegurances en el ram de vida;

Queden exposades a aquest risc les companyies i corredors d'assegurances que ofereixin a comerços d'ús intensiu en efectiu o a les seves parts interessades (empleats, proveïdors, propietaris, accionistes, etc.) productes d'assegurança en el ram de vida i que, en especial, acceptin pagaments en efectiu per a la contractació d'aquest tipus de productes[1].

c. Comptables externs, assessors fiscals i auditors.

El coneixement i els serveis oferts per part de professionals comptables, assessors fiscals i auditors podrien ésser emprats per part de criminals i/o blanquejadors de diners per tal d'encobrir l'origen dels fons il·lícits que generen[2]. Aquests, en cas de no disposar de la formació pertinent o de no aplicar procediments de control adequats, podrien facilitar el procés de blanqueig de diners participant en la gestió de la seva activitat comercial (factures fictícies, obertura/adquisició de comerços d'ús intensiu d'efectiu sense raó comercial aparent, manca de detecció d'anomalies entre l'estoc venut i la quantitat de diners en efectiu rebuda, etc.).

d. Notaris, advocats i membres d'altres professions jurídiques
e. Economistes, gestors i altres proveïdors de serveis a societats i altres entitats

El coneixement i els serveis oferts per part dels subjectes obligats no financers enumerats anteriorment podrien atraure a criminals i/o blanquejadors de diners professionals per tal d'ajudar-los a encobrir l'origen il·lícit dels fons que generen[3]. Aquests, en cas de no disposar de la formació pertinent, de no aplicar procediments de control adequats o d'actuar de manera negligent, podrien facilitar el procés de blanqueig de diners participant en la creació i/o adquisició de comerços d'ús intensiu d'efectiu (obertura/adquisició sense raó comercial aparent, gestió amb terceres persones interposades, etc.) i/o en la gestió de la seva activitat comercial (en la que hi podrien intervenir factures fictícies, ingressos/reintegraments en efectiu sense motivació comercial aparent, etc.).

Els subjectes obligats no financers en qüestió es troben exposats al risc potencial de BC/FT associat a aquest tipus de comerços quan participin, actuant en nom i per compte d'aquests, en qualsevol operació financera o immobiliària, o assisteixin en la planificació o realització d'operacions per compte d'aquests relatives a:

[1] Guidance for a Risk Based Approach , Life Insurance Sector – FATF (2018)
[2] Professional Money Laundering – FATF (2018)
[3] Tipos de operaciones comunicadas por los notarios en el cumplimiento de las obligaciones de prevención del blanqueo – Juan Antonio Aliaga, Fondazione Italiana del Notariato (2012)

Notaris, advocats i membres d'altres professions jurídiques

- la compravenda o altres actes de disposició de béns immobles o entitats;
- la gestió de fons, valors o altres actius;
- l'obertura o gestió de comptes bancaris, comptes d'estalvi o comptes de valors;
- l'organització de les aportacions necessàries per a la creació, el funcionament o la gestió de societats;
- la creació, el funcionament o la gestió de fideïcomisos, societats, associacions, fundacions o altres estructures anàlogues;

Economistes, gestors i altres proveïdors de serveis a societats i altres entitats

- la realització de la comptabilitat de la seva activitat empresarial;
- la realització d'auditories relatives a la seva activitat empresarial;
- la provisió d'adreces socials/comercials, postals o administratives;
- l'execució de funcions de direcció, secretaria o administració de societats.

1.2.2. Subjectes obligats afectats de manera indirecta

Es considera que els següents subjectes obligats, tot i poder estar exposats a obtenir fons derivats de l'activitat de comerços d'ús intensiu de diners en efectiu, no intervenen de manera directa en el seu desenvolupament, creació o moviments:

a. agents immobiliaris que realitzin activitats relacionades amb la compravenda d'immobles;

b. persones que comerciïn amb béns únicament en la mesura en què els pagaments s'efectuïn o es rebin en efectiu i per import igual o superior a 10.000€, ja es realitzin en una operació o en diverses operacions entre les quals sembli existir algun tipus de relació;

c. associacions, fundacions i altres entitats sense ànim de lucre en els termes que estableix la disposició addicional primera de la Llei 14/2017;

d. institucions de gir postal.

e. les persones que comerciïn amb obres d'art o actuïn com a intermediaris en el comerç d'obres d'art, també quan aquesta activitat es digui a terme en galeries d'art i cases de subhastes, quan l'import de la transacció o d'una sèrie de transaccions relacionades sigui igual o superior a 10.000 euros.

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

1.2.3. Subjectes obligats no considerats en la guia

La guia no contempla les afectacions associades als següents subjectes obligats, donat que, a dia d'avui, cap n'opera activament al Principat d'Andorra:

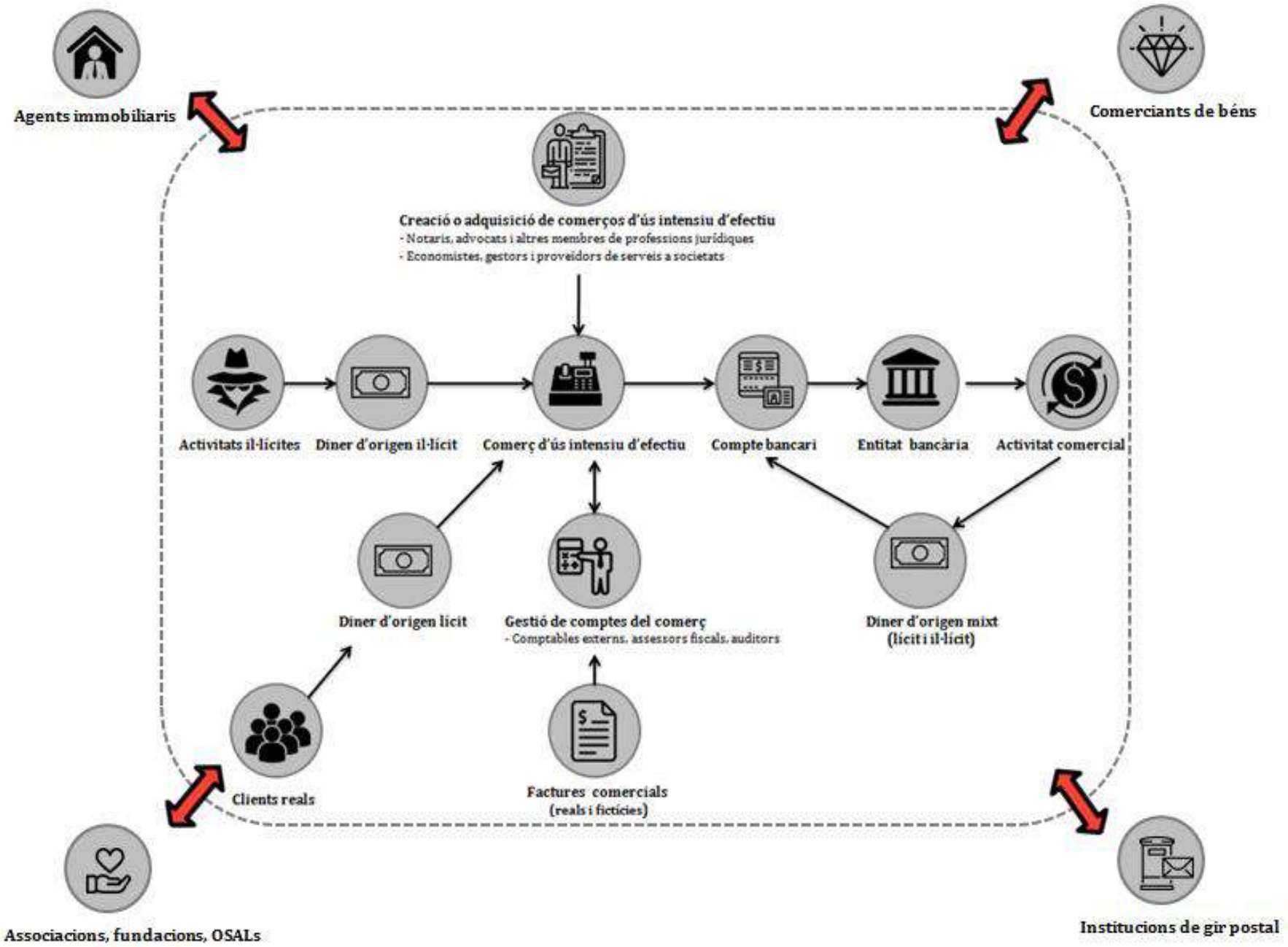
- els proveïdors de serveis d'actius virtuals.

- casinos de joc i altres proveïdors de serveis de jocs d'atzar, presencials o en línia.

- les persones que emmagatzemin obres d'art, comerciïn amb obres d'art o actuïn com a intermediaris en el comerç d'obres d'art, quan aquesta activitat es dugui a terme en zones franques, quan l'import de la transacció o d'una sèrie de transaccions sigui igual o superior a 10.000 euros.

- els gestors de les zones franques, i els operadors que hi estiguin establerts.

Figura 1: La figura inclosa a continuació pretén exemplificar la possible afectació per alguns dels subjectes obligats de la Llei 14/2017, en línia amb el mencionat en els punts anteriors, en relació amb aquelles activitats dutes a terme per part de comerços d'ús intensiu de diners en efectiu.

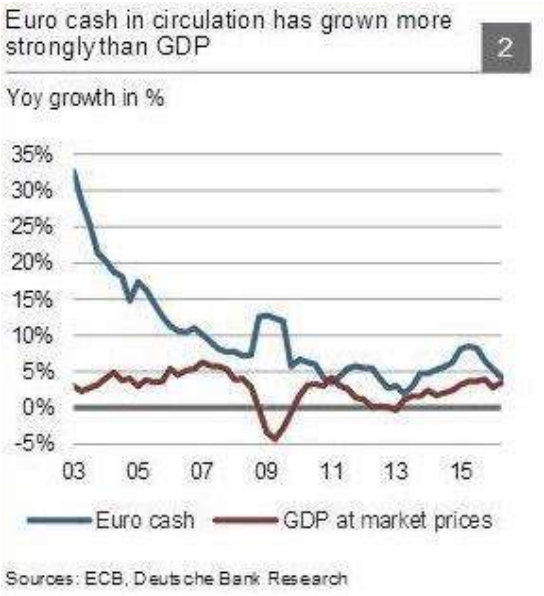

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

2. RISCOS DETECTATS

2.1. Els diners en efectiu, el mitjà de pagament més utilitzat, a nivell genèric i en associació al BC/FT

Amb el desenvolupament de diferents sistemes de pagament alternatius al diner en efectiu i altres mètodes tradicionals, s'ha popularitzat l'ús de nous formats basats en mitjans electrònics en els últims temps. Es podria assumir que, aquest fet, hauria provocat un decreixement en l'ús i la quantitat de diners en efectiu en circulació. No obstant, segons dades obtingudes del Banc Central Europeu (BCE), l'ús de diners en efectiu no ha decaigut[1] de manera generalitzada, sinó més aviat al contrari. De fet, a nivell europeu, es constata que aquest creixement és inclús major que en termes de PIB[2]:

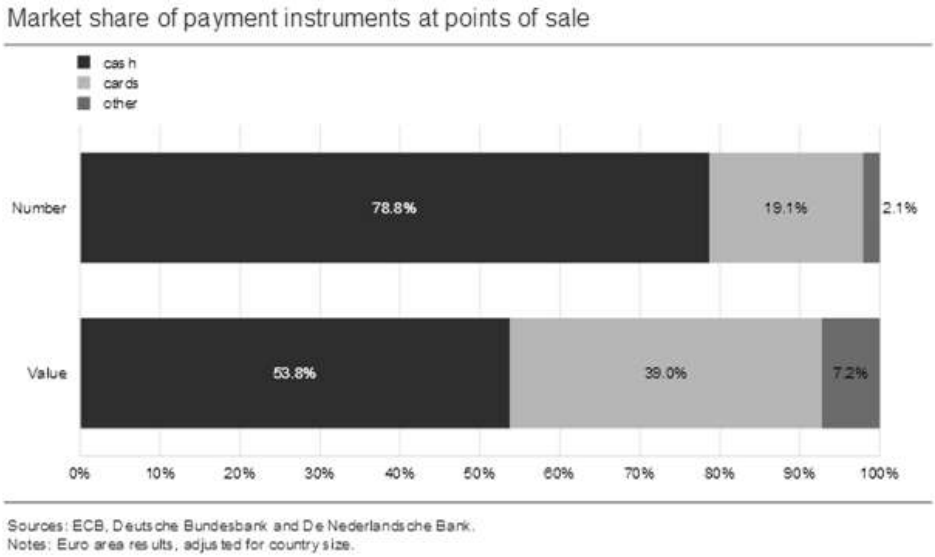

Com es pot veure en el gràfic següent, del nombre total de pagaments en la zona euro el 78,8% correspon a diners en efectiu, mentre un 21,2% (19,1% + 2,1%) correspon a altres

[1] The use of cash by households in the euro area – Hank Esselink, Lola Hernández, European Central Bank (2017)
[2] Cash, freedom and crime, Use and impact of cash in a world going digital – Deutsche Bank Research (2016)

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

mitjans alternatius de pagament, com ara targetes de crèdit/dèbit i altres, com podrien ser els

Sources: ECB, Deutsche Bundesbank and De Nederlandsche Bank.
Notes: Euro area results, adjusted for country size.

dispositius mòbils.

D'altra banda, s'observa que el valor total dels diners en efectiu utilitzats per a pagaments en punt de compra *('Point Of Sale' (POS))* només representa el 53,8% del valor total dels pagaments realitzats. Sembla però, i segons dades presentades pel BCE, que tot i que l'ús de diners en efectiu encara és molt elevat s'acostuma a associar a pagaments de petit import (< 20€):

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

No obstant, es publiquen les següents dades per part del BCE[1], a 31 de desembre de 2018, en relació amb el detall dels diners en efectiu en circulació:

Denominació	Quantitat	Quantitat %	Valor	Valor %
500	521.630.046	2,30%	260.815.023.000	21,18%
200	255.696.896	1,14%	51,139,379.200	4,15%
			280.448.639.100	22,77%
			522.343.319.850	42,44%
			80.409.497.540	6,55%
			26.297.679.980	2,13%
			9.679.509.965	0,78%
			1.231.133.048.635	**100%**

Per les anteriors, podem observar com, tot i que la majoria de

https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/banknotes+coins/circulation/html/index.en.html

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

pagaments efectuats en efectiu són de petit import, els bitllets considerats com d'alta denominació (100€, 200€ i 500€) representen gairebé el 50% del valor total de diners en efectiu en circulació. Aquest fet porta a pensar que aquestes denominacions s'utilitzen com a unitats de reserva de valor, ja que no acostumen a ser mitjans de pagament acceptats per part de comerços en general. Si bé això no és un indicador directe de sospita, no tindria massa sentit, a nivell econòmic i pràctic, utilitzar els diners en efectiu amb aquest propòsit, donat que el seu valor no s'ajustaria al valor de la inflació o aquests podrien estar exposats a riscos addicionals com ara els relatius a la seva pèrdua o robatori, per exemple.

Ara bé, compte tingut que:

a) els criminals tenen predilecció pels diners en efectiu donat que són instruments negociables al portador i no proporcionen informació relativa al seu origen; i que

b) una proporció important (>30%) de les Declaracions d'Operativa Sospitosa (DOS) recollides a Europa es relacionen amb l'ús indegut de diners en efectiu[1];

Podem assumir que, tot i que no tots els diners en efectiu en circulació s'utilitzen o provenen d'activitats criminals, quasi tots els criminals utilitzen diners en efectiu en algun moment en el procés de blanquejar diners o finançar el terrorisme.

2.2. Activitats aparentment lícites

Els comerços d'ús intensiu en efectiu solen despertar gran interès entre els blanquejadors de diners o valors professionals (*'Professional Money Launderers'* - PMS) donat que l'activitat que es desenvolupa en aquests és, almenys en aparença, lícita. La premissa és simple, un comerç que genera beneficis o ingressos en efectiu brinda una cobertura ideal per demostrar l'origen, altrament inexplicable, de grans quantitats de diners en efectiu.

A diferència de les empreses conegudes com a empreses pantalla *('shell companies' o 'front companies',* en anglès), en les que no es desenvolupa cap tipus d'activitat real, els comerços d'ús intensiu de diners en efectiu generen ingressos lícits provinents de clients reals a canvi de l'oferiment de béns o serveis reals. Aquest fet beneficia als criminals ja que els hi permet fer el que es coneix com *'co-mingling'*, que consisteix en barrejar fons de procedència lícita amb fons de procedència il·lícita.

Els criminals tenen típicament dues opcions per tal d'involucrar-se en aquest tipus de comerços: o bé en creen un de nou o bé n'adquireixen un de ja establert. No obstant això, els riscos associats a la primera opció (risc d'exposició al tenir que potencialment justificar l'origen dels fons emprats per fer front als costos inicials, per exemple) fan que la segona opció sigui la més desitjable pels criminals.

[1] Why is cash still king?, A strategic report on the use of cash by criminal groups as a facilitator for money laundering, EUROPOL (2015)

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

2.3. Andorra, país de serveis: comerç i hoteleria

Si bé s'ha registrat en els últims temps una davallada en relació amb el creixement del sector del comerç i l'hoteleria, el país es caracteritza, i s'ha caracteritzat històricament, per oferir un ampli ventall de serveis i per tenir un gran nombre de comerços al detall.

Com es pot observar de les dades presentades a continuació, obtingudes d'un estudi realitzat per part del Departament d'Estadística del Govern d'Andorra confeccionat amb dades del 2017[1], el comerç[2] i l'hoteleria, dos dels sub-sectors més afectats per la problemàtica que planteja aquesta guia, representen la major part de l'estructura econòmica del país (41% del nombre total d'empreses representades en el sector serveis) i concentren la major proporció d'empleats contractats en el Principat (42,1% del nombre total d'empleats del sector serveis).

Sector serveis

	2016	2017	Variació 2017/2016	% total 2017
Nombre d'empreses	**6.878**	**7.242**	**5,3%**	**100%**
Comerç i reparació de vehicles de motor	1.964	1.914	-2,5%	26,4%
Hoteleria	852	850	-0,2%	11,7%
Nombre d'assalariats	**32.001**	**33.061**	**3,3%**	**100%**
Comerç i reparació de vehicles de motor	8.754	8.838	1,0%	26,7%
Hoteleria	4.702	4.957	5,4%	15,0%

Font: Ministeri d'Economia, Competitivitat i Innovació; Servei de Comerç i d'Inspeccions.

3. INDICADORS DE RISC *('RED FLAGS')*

A continuació s'inclou una llista, no exhaustiva, d'indicadors de risc vinculats a activitats d'ús intensiu de diners en efectiu que podrien ser considerats per part dels diferents subjectes obligats afectats de manera directa pel disposat en aquesta guia:

3.1. Entitats operatives del sistema financer

- comerços i/o clients que operen amb quantitats, denominacions i tipus de monedes que no s'ajusten al seu perfil o a la seva activitat comercial habitual;

[1] Andorra en xifres 2018, Departament d'Estadística del Govern d'Andorra.
[2] Considerant que les xifres associades al sector del comerç també inclouen aquelles relatives a la reparació de vehicles i motor.

- manca de correlació entre els volums de diners en efectiu ingressats i els efectuats per via d'altres mitjans de pagament, sense justificació històrica o comercial;

- tendències acícliques d'abonament de diners en efectiu en relació amb les èpoques de major afluència comercial;

- ingressos de xecs o altres instruments monetaris provinents d'altres comerços de naturalesa similar o de proximitat, sense justificació;

- ús de caixers automàtics per a l'ingrés de diners en efectiu de quantitats elevades en un únic ingrés o en la suma dels ingressos efectuats, evitant el contacte directe amb el personal de l'entitat bancaria;

- pagaments i/o inversions en productes financers per mitjà de diners en efectiu;

- ingressos de diners en efectiu en quantitats arrodonides en comptes vinculats a comerços;

- comerços que registren un ús significativament superior de diners en efectiu en comparació amb altres comerços de naturalesa, localització i característiques similars.

- l'existència de beneficiaris efectius no residents en aquest tipus d'activitat ha d'incrementar el risc assignat al client.

3.2. Companyies d'assegurances i corredors d'assegurances que operin en el ram de vida

- sol·licitud, per part d'un comerç d'us intensiu d'efectiu, de productes i/o serveis associats a assegurances del ram de vida que permetin subscripcions, pagaments i/o reintegraments en efectiu;

- contractació de productes per quantia elevada, que no es corresponen amb el perfil de risc o el coneixement que es té dels clients;

- pagaments efectuats per tercers que semblen no tenir relació amb el prenedor de la pòlissa d'assegurances;

- pagaments pels quals sembla existir dificultat per determinar l'origen dels fons;

- reemborsaments parcials i/o totals en efectiu realitzats de manera reiterada i excessiva.

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

3.3. Comptables externs, assessors fiscals i auditors

- rendiments en efectiu obtinguts de forma incoherent segons els registres d'estoc i les vendes efectuades;
- peticions de realització d'operacions per compte dels clients en les que hi intervinguin operacions o transferències en diners en efectiu, sense lògica aparent;
- pagaments a l'avança de quantitats elevades, en relació amb honoraris o operacions futures, en diners en efectiu;
- manca de limitació sobre els pagaments d'honoraris efectuats en diners en efectiu;
- enregistrament i comptabilització de pagaments de sous o subministraments, per part dels clients, per mitjà de diners en efectiu;
- ús de factures o documents ficticis per a l'encobriment de l'origen dels fons;
- negocis amb cicles anormals de facturació;

3.4. Notaris, advocats i membres d'altres professions jurídiques;
Economistes, gestors i altres proveïdors de serveis a societats, altres entitats jurídiques, instruments jurídics de fideïcomís i altres estructures fiduciàries

- pagaments a l'avança de quantitats elevades, en relació amb honoraris o operacions futures, en diners en efectiu;
- manca de limitació sobre els pagaments d'honoraris efectuats en diners en efectiu;
- clients que busquen desenvolupar una nova activitat empresarial i/o comercial en sectors d'ús intensiu de diners en efectiu, amb un perfil totalment aliè a la professió;
- pagaments en efectiu realitzats per part de tercers sense justificació aparent;
- realització d'operacions de mateixa o similar naturalesa en períodes curts de temps, sense explicació lògica;

- canvis inesperats en relació amb l'origen i/o procedència dels fons;
- oferiments de pagaments per sobre dels honoraris establerts, abonant les diferències en efectiu;
- pagaments en efectiu elevats que no es corresponen amb el perfil dels clients;
- pagaments pels quals sembla existir dificultat per determinar l'origen dels fons;
- vinculació entre les parts d'índole familiar, laboral o societària per a la realització de contractes bilaterals;
- persones que actuen com a administradors i/o representants que semblen no ser apropiades per exercir aquesta representació, augmentant el risc de la utilització de testaferros o persones interposades;
- realització d'operacions de la mateixa o similar naturalesa en períodes curts de temps, sense explicació lògica;
- diferències rellevants entre el preu declarat i el valor real dels béns que intervenen en les operacions realitzades;
- manca de formacions específiques en relació amb el risc de blanqueig de capitals i finançament del terrorisme relacionat amb transaccions realitzades en diners en efectiu o per part de comerços d'ús intensiu de diners en efectiu.

4. MESURES MITIGADORES

- implementació de procediments de control interns específics sobre la gestió i autorització[1], si escau, d'operacions de diners en efectiu relacionades amb comerços d'ús intensiu de diners en efectiu;
- aplicació de mesures de seguiment continu considerant tipologies típiques associades a aquest tipus de comerços d'ús intensiu de diners en efectiu;
- implementació de processos de coneixement i classificació dels clients per perfil de risc considerant l'activitat d'ús intensiu de diners en efectiu com a un factor de risc rellevant;

[1] Segons l'especificat en el Comunicat Tècnic CT-02/2023, aplicable als subjectes obligats financers de la *Llei 14/2017*.

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

- augment de l'abast de les mesures de diligència deguda en relació amb aquells clients pels quals l'apreciació de risc sigui major;

- considerar l'operativa mantinguda amb comerços d'ús intensiu de diners en efectiu quan a l'elaboració dels estudis de risc individuals, com un factor de risc client i risc de transacció;

- garantir la coherència de les operacions efectuades per mitjà de diners en efectiu: obtenir informació, preferentment de fonts fiables i independents, i dur a terme anàlisis per establir referències sectorials;

- realitzar formacions que cobreixin riscs específics detectats per part de cadascun dels subjectes obligats, relatives a tipologies de blanqueig de capitals i al finançament del terrorisme i a la implementació de mesures per a la seva mitigació.

- disposar d'un registre específic dels ingressos/pagaments en efectiu rebuts d'una mateixa persona física o jurídica.

- valorar dur a terme visites in-situ que permetin justificar les operacions efectuades i l'activitat declarada per part d'aquells comerços que registrin majors volums de diners en efectiu, així com el propòsit i índole de la relació de negocis mantinguda.

5. PRINCIPALS OBLIGACIONS EN RELACIÓ AMB ELS COMERÇOS D'ÚS INTENSIU DE DINERS EN EFECTIU

5.1. Coneixement del client i aplicació de les mesures de diligència deguda

En virtut de l'establert a l'article 9 de la *Llei 14/2017*, els subjectes obligats apliquen mesures de diligència i en determinen el seu abast en funció del risc que representa cadascuna de les relacions de negoci que estableixin.

Per tal de poder avaluar i determinar els riscos que presenten els seus clients en termes de blanqueig de diners i de finançament del terrorisme, i poder regular l'abast d'aquestes mesures, els subjectes obligats consideren diferents factors:

i) Factors de risc en funció del client;
ii) Factors de risc en funció del producte, serveis, operació o canal de distribució; i
iii) Factors de risc en funció de l'àrea geogràfica.

A títol particular, i pel que fa als factors de risc en funció del client, els subjectes obligats han de tenir en compte factors concrets que farien augmentar l'apreciació de risc dels clients i les relacions de negoci que s'estableixin amb ells. Entre d'altres, l'article 12 de la *Llei 14/2017* destaca com a un factor de risc en funció del client aquells que desenvolupin activitats econòmiques per les que es fa un ús intensiu de diners en efectiu.

Si bé és cert que la presència de factors aïllats, sempre que s'hagin justificat degudament, no determinen que la relació de negocis sigui de risc superior al mitjà (article 4.3 del *Reglament d'aplicació de la Llei 14/2017),* sí que ho fa l'existència de factors combinats. És a dir, si es presentessin diversos elements de risc, a més dels relatius a l'activitat desenvolupada, els subjectes obligats han d'aplicar les mesures reforçades definides en l'article 12 de la *Llei 14/2017* i l'article 10 del *Reglament d'aplicació de la Llei 14/2017.*

5.2. Comunicat Tècnic CT-02/2023 en relació amb operacions de diners en efectiu

El passat 17 de febrer del 2023, la UIFAND va emetre el Comunicat Tècnic CT-02/2023 relatiu a les operacions de diners en efectiu, d'aplicació als subjectes obligats financers i que deroga l'anterior Comunicat Tècnic CT-03/2019.

Aquest Comunicat Tècnic adapta la matèria relativa a les operacions de diners en efectiu arrel de la modificació de la *Llei 14/2017*, introduïda per la disposició final quarta de la Llei 26/2022, del 14 de juliol, de modificació de la *Llei 17/2013, del 10 d'octubre, sobre la introducció de l'euro en el marc de l'Acord monetari signat entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea.*

Entre d'altres, es defineixen les operacions de diners en efectiu de gran import, essent aquestes les següents:

- operacions de diners en efectiu per import superior a 100.000 euros o el seu contravalor en moneda estrangera, ja s'executin en una sola transacció o en diverses transaccions entre les quals sembli existir algun tipus de relació.

- operacions de diners en efectiu, qualsevol que sigui el seu import, per import anual acumulat superior a 250.000 euros o el seu contravalor en moneda estrangera en les transaccions en les quals hi hagi indicis de vinculació. Les operacions per import anual acumulat superior a 250.000 euros es consideren realitzades en la data en la qual se supera aquest import.

Així, s'estableixen en el comunicat dues metodologies possibles a implementar pel que fa al seu procés d'autorització, així com les mesures de control aplicables a les comprovacions efectuades sobre aquestes.

La segona metodologia descrita, és a dir la relativa a operacions de diners en efectiu per un import anual acumulat superior a 250.000 euros, es relaciona explícitament amb els

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

processos d'autorització relatius a aquelles operacions de diners en efectiu de gran import derivades de grans activitats comercials . En relació amb aquest segon mètode, les mesures de control aplicables són les següents:

- informar trimestralment al Consell d'Administració sobre l'autorització d'aquest tipus d'operacions, per mitjà d'un informe que contingui informació sobre l'import de les sortides i entrades en efectiu durant el període, així com el nombre de transaccions associades i, d'aquestes, les autoritzades per membres de l'alta direcció, amb dades d'aquests;

- valorar la coherència d'aquestes operacions per mitjà de documentació de caire comptable o tributari, la xifra de negocis presentada i l'activitat comercial desenvolupada; i

- limitar la periodicitat d'aquestes autoritzacions a un període d'un any.

5.3. Estudi de Risc Individual

Segons s'estableix a l'article 5 de la *Llei 14/2017,* els subjectes obligats han d'adoptar mesures adequades per identificar, avaluar i comprendre els seus riscos de blanqueig de diners o valors i de finançament del terrorisme.

Així mateix, s'estableix que aquest estudi de risc individual (ERI) ha de:

- estar adequadament documentat i reflectit en un informe escrit;

- considerar tots els factors de risc rellevants abans de determinar el nivell global de risc i les mesures de mitigació apropiades. Aquests factors de risc han d'incloure els relatius a clients, països o zones geogràfiques, productes, serveis, operacions o canals de distribució; i

- estar periòdicament actualitzat i, en tot cas quan es produeixin esdeveniments o novetats importants en la gestió i l'activitat del subjecte obligat.

L'estudi de risc individual (ERI) és, doncs, una eina que ha de servir a cada subjecte obligat per identificar i gestionar adequadament els riscos de blanqueig de diners o valors i de finançament del terrorisme (BC/FT) als quals es troba exposat. Aquest estudi ha de comportar un procés d'autoavaluació del propi negoci per part de cada subjecte obligat, amb l'objectiu de detectar aquelles àrees més vulnerables i en les quals, per tant, s'hauran

de concentrar la major part dels esforços i mesures de control per reduir-ne el risc associat fins a un nivell acceptable segons la tolerància que determini cada subjecte obligat.

En el procés d'identificació dels riscos, que es correspon a la primera etapa de la realització de l'estudi, els subjectes obligats han de tenir en compte diversos factors de risc, entre els quals es troba els relatius als clients amb els quals mantinguin relacions de negoci. Els aspectes que s'hauran de valorar poden comprendre els següents:

- la tipologia dels seus clients (persones físiques, persones jurídiques, altres estructures jurídiques...);
- la seva forma social (societat anònima, societat limitada, societat unipersonal...);
- la seva nacionalitat i residència;
- la seva activitat professional o sector, pel que s'hauran de tenir en compte aquelles activitats per les que es faci un major ús de diners en efectiu com a un element de risc addicional;
- la seva grandària (petites empreses, multinacionals...);
- la durada de la societat ; i
- l'antiguitat de la relació de negoci.

6. CASOS REALS

6.1. Cas 1 – Operació Doner Halal *(Espanya)* [1]*:*

L'EUROPOL publica, al març de 2018, una nota de premsa en la que s'informa del desmantellament per part de la Guardia Civil Espanyola d'una trama de blanqueig de diners per mitjà d'establiments d'ús intensiu d'efectiu: restaurants de tipus 'kebab'. Segons dades policials, la trama era executada per una organització criminal amb operativa a Espanya i Alemanya.

[1] https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/spanish-money-laundering-network-fronting-kebab-meat-supplier-dismantled-police

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

La investigació duta a terme per part de la Guardia Civil, en col·laboració amb l'EUROPOL, es va iniciar quan uns agents policials de l'aeroport de Barcelona – El Prat van descobrir que grans quantitats de diners en efectiu estaven sent transportades setmanalment a Alemanya, arribant-se a detectar moviments de més de 200.000€ per viatge. Al ser preguntats, per part de les autoritats policials, pel motiu d'aquesta operativa, els membres de l'organització criminal van justificar els moviments com pagaments d'empreses espanyoles a una empresa alemanya proveïdora de carn tipus 'kebab'. Més tard es va comprovar que cap d'aquestes empreses espanyoles desenvolupava activitats comercials reals.

Durant el transcurs de la investigació es va establir que l'organització criminal, operativa des de l'any 2012, havia creat una xarxa de nombrosos comerços d'ús intensiu d'efectiu per tal de blanquejar els fons provinents d'activitats il·lícites. Aquests, empraven factures falses copiades de les emeses per empreses d'existència real, sense el seu coneixement.

Com a resultat de la investigació, la Guardia Civil va:

- detenir a 5 criminals;
- imputar càrrecs a 15 persones addicionals; i
- bloquejar 36 comptes bancaris i productes financers, 35 targes de crèdit i 5 propietats immobiliàries situades a Alacant.

Segons declaracions del cap d'intel·ligència financera de l'EUROPOL, Simon Riondet, aquests fets demostren com 'les activitats criminals encara es duen a terme, en gran part, en efectiu' i afegeix que 'molt sovint, les trames de blanqueig de diners involucren comerços d'ús intensiu d'efectiu per tal de facilitar el moviment d'efectiu i poder justificar-ne grans entrades. Aquestes activitats es produeixen per la manca de restriccions relatives a pagaments en efectiu en alguns dels Estats Membres de la Unió Europea i evidencien la necessitat de retirar de la circulació els bitllets d'alta denominació de 200 i 500 euros'.

6.2. Cas 2 – Operació 'Cambalache' *(Espanya, Argentina i Itàlia)*[1]:

La Direcció General de Policia espanyola publica, el 21 de desembre de 2018, una nota de premsa en la que s'anuncia la desarticulació d'una organització criminal dedicada al narcotràfic fruit d'un operatiu internacional dut a terme per part de la Policia Nacional espanyola, la Guardia di Finanza italiana i la Gendarmeria Nacional Argentina.

La banda, liderada pel 'clan de los Loza', tres germans que portaven més d'una dècada sent un dels objectius principals de les autoritats policials d'Argentina, es dedicava al tràfic d'estupefaents des de Sud-Amèrica amb destí a Espanya i Itàlia. Així mateix, l'organització es dedicava al blanqueig de capitals per mitjà d'importants inversions en el sector immobiliari, compres de butlletes premiades de loteria i a l'ús de negocis d'aparença legal, com ara restaurants, rentadors de cotxes i hotels, entre d'altres.

Com a resultat de la investigació, les autoritats policials involucrades en l'operatiu van:

- detenir a més de 50 persones;
- registrar més de 80 domicilis i empreses;
- intervenir nombrosos vehicles;
- bloquejar més de 50 immobles;
- intervenir prop de 350.000 euros en efectiu.

Addicionalment, les autoritats esperen poder accedir a les caixes de seguretat de diverses entitats bancaries en les que es sospita que s'emmagatzemen majors quantitats de diners en efectiu provinents d'activitats il·lícites.

[1] https://www.policia.es/prensa/20181221_1.html

Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra

7. INFORMACIÓ SOBRE LES ACTUALITZACIONS DE LA GUIA

A continuació, es recullen les diferents actualitzacions efectuades sobre la present Guia, des de l'adopció de la seva primera versió, del juliol de 2019:

Actualitzacions	Data	Modificacions introduïdes
Primera actualització	Febrer 2023	Introducció dels canvis derivats de l'aprovació de la Llei 37/2021, del 16 de desembre, de modificació de la Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme, publicat al BOPA el 3 de gener de 2022.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTS D'INTERÈS

A continuació es llisten un seguit de documents, publicacions o articles relacionats amb la temàtica plantejada per aquesta guia, que han servit per a la seva confecció i/o que poden ser d'utilitat per als diferents subjectes obligats per tal d'identificar i gestionar els riscos de blanqueig de capitals i de finançament del terrorisme representats pels comerços d'ús intensiu de diners en efectiu.

- Bank Secrecy Act/Anti-Money Laundering Examination Manual - Federal Financial Institutions Examination Council (2014).
- Money Laundering: A Banker's Guide to Avoiding Problems - Office of the Comptroller of the Currency (2002).
- Guidelines to Banks on Money Laundering and Terrorist Financing Risks Assessment and Relevant Prevention Program – Financial Supervisory Commission, Republic of China Taiwan – (N/D).
- Guidance for a risk-based approach / The banking sector – Financial Action Task Force, FATF (2014).
- Guidance for a risk-based approach / The life insurance sector – Financial Action Task Force, FATF (2018).
- Money Laundering and the Life Insurance Industry: The Role of the IFA - Chioma Ihekwoaba-Ufodike - University of Toronto (2009).
- Insurance Regulatory Authority guidelines to the insurance industry on implementation of the proceeds of crime and anti-money laundering act and prevention of terrorism act – Insurance Regulatory Authority of Kenya (2016).
- Guidelines on risk management practices for insurance business – core activities – Monetary Authority of Singapore (2013).
- Catálogos ejemplificativos de operaciones de riesgo de blanqueo de capitales y financiación del terrorismo – Sector de aseguradoras y corredores de seguros (ramo de vida) – Comisión de Prevención de Blanqueo de Capitales e Infracciones Monetarias (N/D).
- Anti-money laundering guidance for accountancy sector – Consultative Committee of Accountancy Bodies CCAB (2017).
- "Accountants play a vital role in money laundering war" (https://www.businesstimes.com.sg/hub/singapore-corporate-awards/accountants-play-a-vital-role-in-money-laundering-war) – The Business Times Singapore (2016).
- "How accountants can prevent criminal activities" (https://www.telegraph.co.uk/money/criminal-activities/money-laundering-accountant-responsibilities/) – The Telegraph UK (2017).

- RBA Guidance for Accountants – Financial Action Task Force, FATF (2008)
- Guideline: Accountants, complying with the AML and CFT Act 2009 – New Zealand Government (2018).
- "Common money laundering scams targeting law firms" (https://www.telegraph.co.uk/money/criminal-activities/common-money-laundering-scams/) – The Telegraph UK (2017).
- Catálogos ejemplificativos de operaciones de riesgo de blanqueo de capitales y financiación del terrorismo – Sector de notarios, registradores, auditores y otros profesionales– Comisión de Prevención de Blanqueo de Capitales e Infracciones Monetarias (N/D).
- Tipos de operaciones comunicadas por los notarios en el cumplimiento de las obligaciones de prevención del blanqueo – Juan Antonio Aliaga, Consejo General del Notariado, Comisión Europea D.G. Justicia (2012).
- La responsabilidad del asesor fiscal por blanqueo de capitales – Carlos David Salgado Sancho, Hacienda del Estado (N/D).
- "Role of advisors and intermediaries in the schemes revealed in the Panama Papers" – European Parliament (2017).
- "Why is cash still king, a strategic report on the use of cash by criminal groups as a facilitator for money laundering" – Europol (2015).
- "Spanish money laundering network fronting as kebab meat supplier dismantled by police" (https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/spanish-money-laundering-network-fronting-kebab-meat-supplier-dismantled-police) – Europol (2018).
- "Mapping the risk of serious and organized crime in Europe – Final Report of the MORE Project" (www.transcrime.it/wp-content/uploads/2018/12/MORE_FinalReport.pdf) - Transcrime - Università Cattolica del Sacro Cuore (2018).
- Handbook on the compilation of statistics on illegal economic activities in national accounts and balance of payments – Eurostat (2018).
- Implications of Cash – Dominated Transactions for Money Laundering – H.P.B Moshi, Institute for Security Studies Pretoria (2012).